Spørsmål til Kommunedirektøren til budsjettet for 2027 og økonomiplanperioden 2027-2030 – Torgrim Hallem, gruppeleder for Venstre

1. Bruk av kunstig intelligens

Har kommunedirektøren vurdert om bruk av kunstig intelligens kan effektivisere kommunens behandling av søknader og henvendelser fra innbyggerne?

Dersom dette er vurdert:

- På hvilke områder vurderes potensialet som størst?
- Hvilke økonomiske og administrative besparelser er beregnet?
- Hvilke investeringer, kompetansetiltak og løpende kostnader vil være nødvendige for å realisere gevinstene?
- Hvordan skal personvern, informasjonssikkerhet, kvalitetssikring og krav til menneskelig kontroll ivaretas?

Dersom dette ikke er vurdert, vil kommunedirektøren ta initiativ til en slik utredning?

Svar:

Kommunedirektøren har vurdert, og ønsker bruk av trygg og sikker KI til å forenkle arbeidsprosesser og styrke tjenestene. Arbeidet skjer i hovedsak gjennom Værnesregionen og Værnesregionen IT, så kommunene kan dele kompetanse, løsninger og kostnader.

På hvilke områder vurderes potensialet som størst?

Potensialet vurderes som særlig relevant i arbeidsprosesser med mange gjentakende oppgaver, store dokumentmengder og behov for å finne og sammenstille informasjon.

Aktuelle bruksområder er veiledning om kommunale tjenester og søknadskrav, støtte til kontroll av om søknader er komplette, oppsummering av saksdokumenter og utkast til svar og brev. Byggesak er ett av områdene som er trukket frem i det regionale arbeidet. KI kan dermed bidra til færre mangelfulle søknader, mindre manuelt arbeid og kortere behandlingstid. KI skal brukes som *støtte* i saksbehandlingen. Den skal ikke treffe vedtak på egen hånd.

Hvilke økonomiske og administrative besparelser er beregnet?

Det tilgjengelige underlaget gir ikke grunnlag for å tallfeste netto økonomiske besparelser for kommunen. Gevinstene vil kunne være frigjort tid, økt kapasitet, bedre kvalitet og redusert sårbarhet. Kommunedirektøren vil gjøre gevinstrealiseringen konkret før større investeringer, med måltall for saksbehandlingstid, ressursbruk og kvalitet.

Hvilke investeringer, kompetansetiltak og løpende kostnader vil være nødvendige for å realisere gevinstene?

Nødvendige investeringer og løpende kostnader vil avhenge av hvilke løsninger som velges. Dette omfatter lisenser og forbruksbasert betaling, sikre tekniske løsninger, integrasjoner mot fagsystemer, tilrettelegging av data, testing og forvaltning. Det må også settes av tid til opplæring, endring av arbeidsprosesser og oppfølging av resultater.

Classified: General Business

Hvordan skal personvern, informasjonssikkerhet, kvalitetssikring og krav til menneskelig kontroll ivaretas?

Personvern, informasjonssikkerhet og rettssikkerhet skal være premisser for innføringen. Kommunens KI-retningslinjer gir rammer for dette. Før nye bruksområder tas i bruk, må formål, databruk, rettslig grunnlag og risiko avklares, og behovet for personvernkonsekvensvurdering (DPIA) vurderes. Personvernombudet og Værnesregionen IT's sikkerhetsmiljø skal involveres i tråd med retningslinjene. Personopplysninger og taushetsbelagt informasjon skal ikke legges inn i alminnelige KI-verktøy i strid med kommunens regler. Saksbehandlingsstøtte som forutsetter slike opplysninger, krever derfor særskilt vurderte og godkjente løsninger. Tilgangsstyring, logging, leverandøravtaler og dokumentasjon må være på plass. KI-generert innhold skal kvalitetssikres av et menneske før det sendes ut eller brukes som beslutningsgrunnlag. Menneskelig kontroll skal være reell og etterprøvbar, og innbyggerne skal få tydelig informasjon når de samhandler med KI. Etter kommunens retningslinjer skal KI ikke alene fatte automatiserte vedtak.

2. Åpen kildekode og lisenskostnader

Har kommunedirektøren vurdert om kommunen kan redusere IT-kostnadene ved å erstatte enkelte lisensbelagte administrative systemer, serverløsninger eller andre IT-verktøy med løsninger basert på åpen kildekode?

Dersom dette er vurdert:

- Hvilke systemer eller områder er vurdert?
- Hva er anslått årlig reduksjon i lisens- og driftskostnader?
- Hvilke kostnader vil en overgang medføre til migrering, integrasjoner, opplæring, support og vedlikehold?
- Hva er beregnet netto besparelse over en periode på eksempelvis fire eller fem år?

Er det vurdert å gjennomføre et avgrenset pilotprosjekt på et område der risikoen er lav, og besparelsespotensialet er høyt?

Svar:

IT-drift og anskaffelser for Stjørdal kommune skjer i hovedsak gjennom Værnesregionen IT, så slike vurderinger gjøres i fellesskap for kommunene i samarbeidet. Åpen kildekode betyr at kommunen slipper lisenskostnader, men løsningene er ikke gratis i drift. Kostnadene flyttes fra lisens til drift, support, kompetanse, integrasjoner og vedlikehold. En reell vurdering må derfor bygge på totale kostnader over hele levetiden, ikke bare lisensprisen. Målet er lavere samlede kostnader, redusert leverandøravhengighet og mer forutsigbar drift – ikke åpen kildekode som et mål i seg selv.

Hvilke systemer eller områder er vurdert?

Gjennom Værnesregionen IT er det vurdert alternativer til lisensbelagte løsninger, blant annet løsninger basert på åpen kildekode. Det mest konkrete arbeidet gjelder

Classified: General Business

servervirtualisering, det vil si plattformen som brukes til å kjøre kommunenes virtuelle servere. Vurderingene er særlig aktualisert av endrede lisensvilkår og økte kostnader. Et bytte av virtualiseringsplattform fjerner heller ikke automatisk lisenskostnader til operativsystemer, databaser og fagsystemer som fortsatt skal brukes.

Hva er anslått årlig reduksjon i lisens- og driftskostnader?

Det gjennomgåtte underlaget gir ikke et tilstrekkelig kvalitetssikret grunnlag for å oppgi en årlig netto besparelse for Stjørdal kommune.

Kommunen har mange fagsystemer der det i praksis finnes få eller ingen alternativer med åpen kildekode. Det gjelder blant annet helse og omsorg, sak/arkiv, økonomi og lønn, skole og barnehage. Disse systemene må samhandle med statlige og nasjonale løsninger. Her er det lite rom for å bytte løsning på egen hånd.

Hvilke kostnader vil en overgang medføre til migrering, integrasjoner, opplæring, support og vedlikehold?

Åpen kildekode er ikke det samme som kostnadsfri drift. En overgang vil kunne kreve kartlegging, migrering av data og virtuelle servere, tilpasning av integrasjoner, testing, dokumentasjon og opplæring. I en overgangsperiode kan det også påløpe utgifter til parallelle løsninger og overlappende avtaler. Løpende kostnader til support, vedlikehold, sikkerhetsoppdateringer, overvåking, sikkerhetskopiering og beredskap må inkluderes. Tilgang på både intern kompetanse og ekstern bistand er avgjørende for å unngå økt sårbarhet og avhengighet av enkeltpersoner. Værnesregionen IT bruker åpen kildekode på flere områder for styring og intern overvåking.

Hva er beregnet netto besparelse over en periode på eksempelvis fire eller fem år?

Eksakte kostnader er ikke beregnet, og erfaringer fra andre offentlige virksomheter viser at kostnadene kan bli betydelige. De kan spise opp hele eller deler av lisensbesparelsen de første årene.

3. Reduksjon i ITO (ref. tiltaksliste)

Kommunedirektørens forslag innebærer etter dokumentet en reduksjon på 2,1 millioner kroner i 2027 og 5 millioner kroner årlig fra 2028. Samtidig omtales styrking av den ordinære opplæringen som en viktig forutsetning for gjennomføringen.

Det må påpekes at det ikke er lagt inn noen forutsetning om at det ordinære opplæringstilbudet styrkes i kommunedirektørens forslag. I budsjettforslaget ligger det et nedtrekk på det ordinære opplæringstilbudet som tilsvarer nedgangen i elevtall. Det betyr at nivået på det ordinære er tenkt som inneværende år.

Spørsmål

Classified: General Business

- Hvilke konkrete endringer i organisering, bemanning og arbeidsmåter ligger til grunn for den foreslåtte reduksjonen i ITO på 2,1 millioner kroner i 2027 og 5 millioner kroner årlig fra 2028?

Svar: Nedtrekket er basert på politiske vedtak, og er å anse som en ambisjon. Hvis dette blir vedtatt vil sektor grunnskole måtte legge en plan for hvordan dette skal kunne realiseres fra og med høsten 2027. Det pågår, uavhengig av dette, et kontinuerlig arbeid med å heve kvaliteten på den ordinære opplæringen og dermed minke behovet for individuelt tilrettelagt opplæring.

- Kommunedirektøren har vist til at en styrking av den ordinære opplæringen er en viktig forutsetning for å redusere behovet for ITO. Hvordan kan reduksjonen gjennomføres på en faglig og pedagogisk forsvarlig måte dersom kommunen ikke samtidig gjennomfører eller utreder nødvendige organisatoriske og strukturelle endringer i skolen?

Svar: Dette er ikke en forutsetning.

Hvilke konsekvenser forventer kommunedirektøren at reduksjonen vil få for:

- elever som i dag mottar ITO?

Svar: Elevene vil beholde omfanget av individuelt tilrettelagt opplæring, men opplæringen må mest sannsynlig organiseres i grupper med flere elever fra samme årstrinn og på tvers av alderstrinn.

- lærernes arbeidsbelastning og kompetansebehov?

Svar: Kompetansebehovet vil være det samme, men større grupper med elever med ulike behov vil føre til mer arbeid, spesielt knyttet til for- og etterarbeid.

- bemanning og gruppestørrelser?

Svar: Gruppestørrelsen i ordinær opplæring vil ikke berøres, men elevene med spesialundervisning og individuelt tilrettelagt opplæring vil få sin opplæring i større grupper.

- kvaliteten i den ordinære undervisningen?

Svar: Ingen endring.

- behovet for andre støttetiltak?

Svar: Skolene melder om økende kompleksitet og flere barn med diagnoser enn tidligere. Spesielt barn med autismediagnoser øker. Disse elevene kan ha både helseutfordringer og lærevansker. Skolene melder behov for økt støtte til disse elevene.

- Hvilke risikoer har kommunedirektøren identifisert, og hvilke tiltak er planlagt for å redusere disse?

Svar: Med de økende utfordringene i skolen (jf. NOU 2026:10 Fellesskolen – bærebjelken i framtidens samfunn) er kompetanse hos ansatte og organisering av opplæringen viktig å prioritere.

- Hvilke faglige og økonomiske indikatorer skal brukes for å følge utviklingen og kontrollere at reduksjonen ikke gir dårligere læringsmiljø, svakere opplæringstilbud eller økte kostnader på andre områder?

Classified: General Business

Svar: Skolens årlige tilstandsrapport/kvalitetsmelding må brukes til å følge med på utviklingen og brukes som grunnlag for å analysere egnede tiltak.

4. Redusert ramme til barnevernet (ref. tiltaksliste)

Forslaget innebærer en reduksjon på 2,5 millioner kroner i 2027 og 2,6 millioner kroner årlig fra 2028, blant annet gjennom redusert kjøp av eksterne tjenester og oppbygging av flere tiltak i kommunens egen tjeneste.

Spørsmål

- Hvilke konkrete tiltak og tjenester som i dag kjøpes eksternt, planlegger kommunen å etablere eller utføre i egen regi?

SVAR; Værnesregionen barneverntjeneste ønsker å styrke eget tiltaksteam for å kunne tilby flere hjelpetiltak i egen regi. Dette inkluderer ansettelse av miljøterapeuter som kan gi tett oppfølging av barn, ungdom og familier i hjemmet. Målet er å forebygge eskalering av saker og redusere behovet for kostbare institusjonsplasseringer og andre eksterne tiltak.

Værnesregionen barnevernvakt har vært driftet siden januar 2024 og er veletablert. Barnevernvakta er nå integrert som en del av barneverntjenesten og prosjektet blir avsluttet i 2026. Vi ser smitteeffekten av barnevernvakta i barneverntjenesten. Kjøp av tjenester har gått betydelig ned. De tjenester vi kjøpte tidligere har stort sett barnevernvakta tatt over som; tilsyn ved samvær, oppfølging av ungdom på ettermiddag/kveldstid og akuttberedskap.

Lokalene blir brukt som møterom på dagtid for resten av tjenesten, som familieråd, møter og opplæring.

Videre ønsker Værnesregionen barneverntjeneste å benytte psykologkompetanse i egen organisasjon for å redusere behovet for kjøp av enkelte sakkyndige tjenester. Psykologen vil kunne bidra med kartlegging og vurderinger i komplekse saker, faglig veiledning og støtte til tverrfaglig samhandling.

Værnesregionen barneverntjeneste ønsker også å videreutvikle nettverksarbeidet gjennom systematisk bruk av familie- og nettverksressurser. Dette skal bidra til at flere barn, unge og familie kan få hjelp innenfor eget nettverk og nærmiljø, og redusere behovet for mer inngripende tiltak.

Barneverntjenesten ser også et økende behov for botiltak for ungdom og unge voksne. Det er ønskelig å få på plass slike botiltak, særlig for ungdom i alderen 15-18 år, som av flere årsaker ikke kan bo hjemme. Dette behovet ble utredet i prosjektet for Barne- og avlastningsboliger i Stjørdal kommune i 2024, og beskriver Foyer-modellen som særlig egnet. Målet er å få til gode og stabile botiltak som er bemannet med miljøarbeidere/miljøterapeuter i et samarbeid mellom barneverntjenesten og helsetjenestene i kommunen. I prosjektet ble det skissert et relativt stort behov, men det er mest realistisk å starte med noen få boenheter. Barneverntjenesten kjøper per i dag plasser ved slike botiltak fra eksterne.

- Hvilken kompetanse og kapasitet kreves for å utføre disse oppgavene internt, og i hvilken grad har kommunen denne kompetansen og kapasiteten i dag?

SVAR; For å utføre oppgavene internt er det behov for:

· Miljøterapeuter med kompetanse innen ungdomsarbeid, relasjonsarbeid og hjemmebaserte tiltak.

· Psykologkompetanse til kartlegging, vurderinger, veiledning og tverrfaglig samarbeid.

· Kompetanse innen nettverksmøter og nettverksmobilisering.

· Opplæring i GROW-metodikk for å systematisere samhandling og målrettet oppfølging.

Classified: General Business

· Egnede boliger til botiltak for ungdom

Kommunen har allerede deler av denne kompetansen. Barneverntjenesten har en ansatt med psykologutdanning som i dag arbeider som familieveileder. Flere ansatte har utdanning og erfaring innen nettverksarbeid og nettverksmøter, men tjenesten ønsker å styrke og systematisere denne kompetansen ytterligere. Samtidig som at vi ønsker å utdanne flere innenfor nettverksmøteledelse.

Dersom kommunen mangler nødvendig kompetanse eller kapasitet:

SVAR; Følgende tiltak vurderes:

· Omgjøring av stilling fra familieveileder til psykologfunksjon.

· Rekruttering av miljøterapeuter til tiltaksteamet.

· Økt satsing på nettverksutdanning og nettverksarbeid.

· Opplæring i GROW-metodikk.

- Hvilke stillinger eller fagområder må styrkes?

SVAR;· Psykologkompetanse i barneverntjenesten.

· Miljøterapeutiske stillinger i tiltaksteamet.

· Nettverksarbeid og nettverksmøter.

· Tverrfaglig samhandling og koordinering mellom tjenester. Spesielt mellom barnevern og helse.

Værnesregionen barneverntjeneste vurderer at eksisterende psykologkompetanse kan benyttes bedre gjennom omgjøring av nåværende stilling.

- Hvor mange nye årsverk kan bli nødvendige?
  SVAR; Behovet vil avhenge av endelig organisering, men det vurderes at styrkingen kan kreve om lag ett nytt årsverk i tillegg til omdisponering og bedre utnyttelse av eksisterende ressurser.
- Hva er forventet kostnad og tidsplan for rekruttering, opplæring og etablering?

SVAR; De største kostnadene forventes å være knyttet til:

· Rekruttering av miljøterapeuter.

· Kompetanseutvikling og faglig oppdatering for psykolog.

· Nettverksutdanning og opplæring i GROW-metodikk.

Værnesregionen barneverntjeneste vil i størst mulig grad benytte eksisterende kompetanse og interne ressurser. Det legges opp til gradvis implementering i løpet av 2027.

Utdanning av Nettverksmøteleder koster rundt 15 000.

Classified: General Business

Er det gjennomført en dokumentert nettoanalyse der følgende kostnader er trukket fra forventet reduksjon i kjøp av eksterne tjenester:

- nye stillinger og lønnskostnader?
- opplæring og kompetanseutvikling?
- faglig veiledning og kvalitetssikring?
- administrasjon, lokaler og nødvendig utstyr?
- beredskap og kapasitet ved særlig krevende saker?
- Hva er den beregnede netto besparelsen i 2027 og i hvert av de påfølgende årene når etablerings- og driftskostnadene er tatt med?
- Har kommunedirektøren kvalitetssikret at tiltak i egen regi vil gi minst like god faglig kvalitet, tilgjengelighet og tilgang til spesialistkompetanse som dagens eksterne tjenester?
- Hvordan vil endringen påvirke arbeidsbelastningen, sykefraværsrisikoen og kapasiteten til å følge opp øvrige barn og familier?

Svar: Det er ikke gjennomført en dokumentert nettoanalyse. Arbeidet er gjennomført som følge av krav om budsjettreduksjoner. Det foreligger ikke beregninger som dokumenterer netto besparelse.

Kommunen forventer at styrket intern kompetanse over tid kan bidra til redusert bruk av enkelte eksterne tjenester, men effekten vil avhenge av saksmengde, kompleksitet og behovet for spesialiserte tiltak. Det er derfor vanskelig å anslå konkrete besparelser på nåværende tidspunkt.

Tiltakene som er beskrevet i tidligere svar vil kunne håndteres på en faglig god måte i egen regi, gitt at vi kan styrke fagområdene (psykologkompetanse i barneverntjenesten, miljøterapeutiske stillinger, nettverksarbeid og nettverksmøter, tverrfaglig samhandling og koordinering mellom tjenester).

Det vurderes som avgjørende at eventuelle endringer innføres gradvis og med tilstrekkelig tid til implementering. Barneverntjenesten opplever at sakene blir stadig mer komplekse og ressurskrevende, og det er derfor viktig å opprettholde nødvendig bemanning både i saksbehandling, tiltaksarbeid, merkantile funksjoner og økonomiansvarlig.

Dersom antall årsverk opprettholdes og kompetansen styrkes, vurderes det at endringene kan bidra til bedre oppfølging av barn og familier, økt faglig kvalitet og større kontinuitet i tjenestene. Dette kan på sikt redusere belastningen på ansatte.

Det vurderes som nødvendig at merkantile funksjoner og økonomiansvarlig fortsatt er organisatorisk plassert i barneverntjenesten og arbeider tett sammen med øvrige ansatte i det daglige. Nærhet til tjenesten er viktig for å sikre kontinuitet, effektiv saksflyt, god økonomistyring og rask oppfølging av oppgaver knyttet til barn, familier og fosterhjem. Dette bidrar til helhetlig oppfølging, bedre samhandling og understøtter tjenestens evne til å ivareta sine lovpålagte oppgaver.

Barnevernsarbeid er et fagområde med høy emosjonell belastning. For å forebygge sykefravær og sikre stabil arbeidskraft er det nødvendig med tilstrekkelig bemanning, systematisk veiledning, faglig støtte og gode rammer for oppfølging av ansatte. Manglende ressurser vil kunne øke risikoen for slitasje, høy turnover og sykefravær.

Classified: General Business